

พฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ของเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครพนม

THE PUBLIC BEHAVIOR OF VOTING FOR MEMBERS OF HOUSE OF PEOPLE'S
REPRESENTATIVES IN ELECTION DISTRICT 1 OF NAKHOM PHANOM PROVINCE

15

ประภัศร ปานเพชร*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครพนม และ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไป (เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และ ภูมิลำเนา) กับพฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครพนม ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และสุ่มผู้ตอบในแต่ละชั้นโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีจำนวน 15 ข้อ ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ และการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไปลงคะแนนเลือกตั้งทุกครั้งตั้งแต่มีสิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 75.00 และไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเป็นหน้าที่ของประชาชน ร้อยละ 78.75 บุคคลที่มีส่วนในการชี้แนะในการลงคะแนนเลือกตั้ง คือ เชื่อตัวเอง ร้อยละ 44.25 ส่วนใหญ่เลือก ส.ส. ที่สังกัดพรรคเพื่อไทย ร้อยละ 65.50 เหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. คือ เลือกพรรคและเลือกตัวบุคคล ร้อยละ 52.25 เหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. โดยคำนึงถึงตัวบุคคลเป็นสำคัญ คือ มีความรู้ความสามารถ/ผลงานชัดเจน ร้อยละ 36.50 ส่วนเหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. โดยคำนึงถึงพรรคการเมืองเป็นสำคัญ คือ ชอบหัวหน้าพรรค ร้อยละ 35.25 ส่วนใหญ่เคยลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครที่มีพฤติกรรมการซื้อเสียง ร้อยละ 70.25 เหตุผลในการลงคะแนนเลือกผู้สมัครที่มีพฤติกรรมซื้อเสียง คือ ชื่นชมเป็นการส่วนตัว ร้อยละ 51.25 ส่วนพฤติกรรม ในการจูงใจให้ไปลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ แจกเงิน/แจกสิ่งของ ร้อยละ 72.50 ส่วนใหญ่ คิดว่า ผู้มีอิทธิพลในชุมชนมีบทบาทต่อการไปออกเสียงเลือกตั้ง ร้อยละ 84.25 เคยได้รับเงินหรือสิ่งของเพื่อเป็นการเปลี่ยนความคิดหรือตัดสินใจลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัคร ร้อยละ 74.50 เคยได้รับความช่วยเหลือจากหัวหน้าคณะของผู้สมัคร ร้อยละ 70.00 ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคิดว่ามีการซื้อเสียงในชุมชน ร้อยละ 95.50 และแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส.ส. ที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับ คือ จาก วิทยุ/โทรทัศน์/รถประชาสัมพันธ์ต่างๆ ร้อยละ 44.25

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2. ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไป (เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา) กับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครพนม พบว่า

2.1 เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 11 ข้อ ได้แก่ 1) เหตุผลในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 2) บุคคลที่มีส่วนในการชี้แนะในการลงคะแนนเลือกตั้ง 3) การเลือกพรรคที่ ส.ส.สังกัด 4) เหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. 5) เหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. โดยคำนึงถึงตัวบุคคลเป็นสำคัญ 6) เหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. โดยคำนึงถึงพรรคการเมืองเป็นสำคัญ 7) การลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครที่มีพฤติกรรมการซื้อเสียง 8) พฤติกรรมในการจูงใจให้ไปลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง 9) บทบาทของผู้มีอิทธิพลในชุมชนต่อการไปออกเสียงเลือกตั้ง 10) การได้รับเงินหรือสิ่งของเพื่อเป็นการเปลี่ยนความคิดหรือตัดสินใจลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัคร และ 11) แหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส.ส. นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

2.2 อายุ/อาชีพ/ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 14 ข้อ ยกเว้นกรณีการซื้อเสียงในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กัน

2.3 รายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกกรณี จำนวน 15 ข้อ

2.4 ภูมิลำเนามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1) การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2) การเลือกพรรคที่ ส.ส.สังกัด 3) เหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. 4) เหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. โดยคำนึงถึงพรรคการเมืองเป็นสำคัญ 5) เหตุผลในการลงคะแนนเลือกผู้สมัครที่มีพฤติกรรมการซื้อเสียง 6) การได้รับความช่วยเหลือจากหัวหน้าคะแนนของผู้สมัคร และ 7) แหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส.ส. นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to investigate vote behavior of those who had the right to elect Members of House of People's Representatives (MHPR) in the Election District 1 of Nakhon Phanom province, and 2) to examine a relationship between a background of people who had the right to vote (sex, age, occupation, educational attainment and domicile) and their vote behavior. The samples were 400 randomly selected people who had the right to vote in the sub-district and administration organization areas of the Election District, Nakhon Phanom province. A 15-item check-list questionnaire whose reliability value was .98 was used as tool. Statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation and Chi-square test for testing of a relationship between independent sample and dependent sample.

The findings were as follows:

1. The people's behavior to vote showed that 75.00% of the sample had gone to vote always because they wanted to keep their right to vote; most of them or 78.75% went to vote because it was their duty; 44.25% voted by their own decision not by others' influence; 65.50% voted for candidates of the Pua Thai Party; 52.25% of them made a decision to elect a candidate based on both the particular party and person; 36.50% of them elected a particular person because of their knowledge, ability and outstanding performance;

the reason to elect a particular party among 35.25% of them was because of liking the Party's head; most of them or 70.25% used to elect a candidate who had behavior of buying the vote; the reason for 51.25% of them to do so was a personal admiration; 72.50% showed that the behavior that induced a family member to vote for a particular candidate was their distribution of money and things; 84.25% revealed that influential people in the community had a role to determine for the local people who to vote for; 74.50% of those who had the right to vote changed their mind to vote because of the money and things they received; 70.00 percent% changed their mind because they used to get help from the candidate's canvasser; most of those who had the right to vote or 95.50% thought that there was a vote buy in their community; 44.25% expressed that most of them were informed of MHPR election from radio/television/public relation vehicle.

2. The relationship between a person's personal background among those who had the right to vote (sex, age, occupation, educational attainment, income, and domicile) and their vote behavior was found in the Election District 1 of Nakhon Phanom province as follows:

2.1 Sex had a significant relationship with the 11-item variables of behavior to vote for MHPR at the .05 level like; 1) the reason for exercising the right to vote for MHPR, 2) the person that is most influent to lead who to elect, 3) electing candidates who are affiliated with a particular party, 4) making a decision of who to vote for, 5) the important reason of who to vote for based on the person per se, 6) the important reason of who to vote for based on the party per se, 7) voting for a candidate who has buying-a-vote behavior, 8) the candidate per se or their canvasser has behavior to induce anyone of the family to vote for a particular candidate, 9) some influential persons in your community have a role to assign the local person to vote for a particular candidate, 10) receiving money of things for changing one's mind or decision to vote for a particular candidate, and 11) the source from which the information about MHPR election derives. However, sex did not have a relationship with other variables.

2.2 Age, occupation and educational attainment each had a significant relationship with each of the 14-item variables of behavior to vote for MHPR at the .05 level. However, the three variables each did not have a relationship with their opinion that there was a vote-buy in their community.

2.3 Income per month had a significant relationship with each of all of the variables of behavior to vote for MHPR at the .05 level.

2.4 Domicile had a significant relationship with each of the 7-item variables of behavior to vote for MHPR at the .05 level like; 1) the reason for exercising the right to vote for MHPR, 2) electing candidates who are affiliated with a particular party, 3) making a decision of who to vote for, 4) the import reason of who to vote for based on the party per se, 5) the reason for voting for a candidate who had buying-a-vote behavior, 6) ever receiving help from a candidate's canvasser, and 7) the source from which the information about MHPR election derives. However, domicile did not have a relationship with other variables.

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวดที่ 4 มาตราที่ 72 กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทย บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ กล่าวคือการเลือกตั้งที่ีต้องมีการดำเนินการเลือกตั้งด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม ประชาชนต้องร่วมกันต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง ลดการทุจริตของกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง และสร้างความเสมอภาคในการใช้สิทธิที่เท่าเทียมของประชาชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและร่วมตัดสินใจทางการเมืองซึ่งกำหนดไว้ในหมวดที่ 9 ส่วนที่ 10 แนวนโยบาย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบาย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจการสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ และ ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทุกวันนี้ประชาชนต้องยอมรับว่าการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่ประชาชนไปทำหน้าที่โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้แทนของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับชาติหรือการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นย่อมมีความหมายและความสัมพันธ์ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงทิศทางการพัฒนาประเทศ กล่าวคือ หากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกระดับ โดยเลือกคนดี มีคุณภาพ มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง หากเป็นเช่นนี้เราก็จะได้คนดี เข้าไปบริหารบ้านเมือง เข้าไปช่วยกันพัฒนาประเทศ ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์ แต่ถ้าหากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกระดับ แต่เลือกบุคคลหรือผู้แทนที่เห็นแก่อำมีสินจ้างหรือประโยชน์ของตน ไม่ได้พิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ย่อมส่งผลกระทบต่อความเสียหายในการบริหารประเทศหรือการบริหารในระดับท้องถิ่น เนื่องจากผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งขาดความรู้ ความสามารถ อุดมการณ์ของการเสียสละ มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครพนมเป็นหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 1 ใน 77 จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และภารกิจอื่นๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสุจริตและเที่ยงธรรม สำหรับการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายที่เป็นการเลือกตั้งระดับชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดนครพนม ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 ซึ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนด

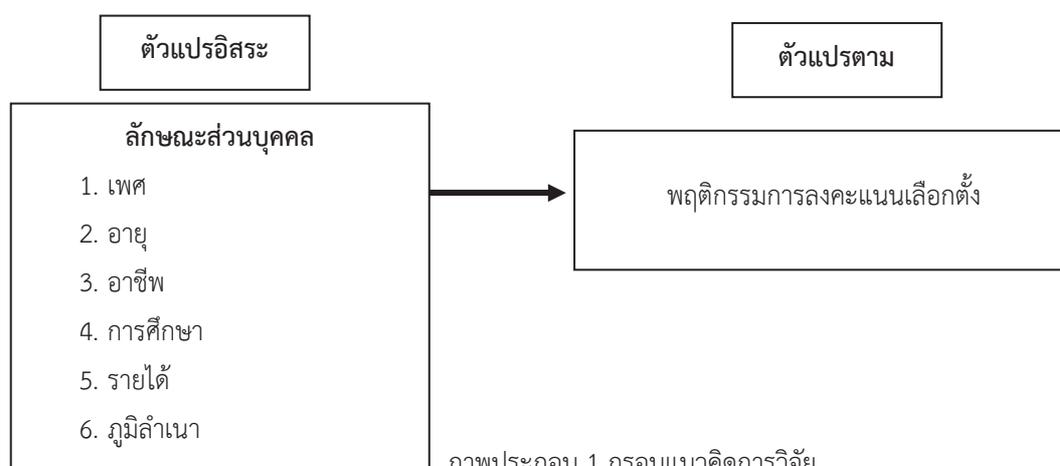
ดังนั้น เพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครพนมจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครพนม ว่ามีพฤติกรรมในการลงคะแนนเลือกตั้งอย่างไร และเพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานหรือปรับปรุงในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครพนม
2. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง(เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ และ ภูมิลำเนา) กับพฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากร คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครพนม จำนวนทั้งสิ้น จำนวนทั้งสิ้น 127,148 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของ Taro Yamane

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วย คำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและสร้างแบบสอบถามขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล(ของผู้ตอบแบบสอบถาม)
- ตอนที่ 2 พฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3. วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การสร้างเครื่องมือ เพื่อให้เครื่องมือในการวิจัยมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัยมากที่สุด ผู้วิจัยจึงดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1.1 ศึกษาวิธีการสร้างจากทฤษฎี หลักการแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งแล้วนำมาเป็นกรอบความคิด ในการสร้างแบบสอบถาม

3.1.2 สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และให้คำแนะนำ

3.1.4 แก้ไขและปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.1.5 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และการใช้ภาษา จำนวน 5 ท่าน มาประเมิน และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of item objective congruence) แล้วเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป โดยให้เกณฑ์ในการพิจารณาข้อคำถาม

+1 แทน ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

0 แทน ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

-1 แทน ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

3.2 การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

3.2.1 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ราย

3.2.2 นำแบบสอบถามดังกล่าวเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง เมื่อได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพแล้วนำไปพิมพ์เป็นฉบับจริงแล้วใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.2.3 จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวจากโครงการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น ในเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 นำหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นของเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครพนม

3.3.3 ผู้วิจัยแนะนำตัวเองพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถาม และอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่ไม่เข้าใจ

3.3.4 ผู้วิจัยติดตามขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองบางส่วนและรับคืนทางไปรษณีย์บางส่วน

3.3.5 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การประมวลผลข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.4.1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของแบบสอบถาม หลังจากเก็บรวบรวมมาแล้ว

3.4.1.2 บันทึกข้อมูลลงรหัส (Coding Form) ลงในแบบบันทึกข้อมูล และเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ

3.4.1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

3.4.1.4 ประมวลผลข้อมูลที่ลงรหัสแล้ว ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปคำนวณหาค่าสถิติ

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

3.4.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ

3.4.2.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามด้วยการทดสอบค่าไคว์ สแคว (Chi-Squares Test)

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

3.5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย คือ ค่า IOC

3.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย มีดังนี้

3.5.2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.2.2 การทดสอบค่าไคว์ สแคว (Chi - Squares Test)

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดนครพนมผู้มีสิทธิเลือกตั้งในกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ไปลงคะแนนเลือกตั้งทุกครั้งตั้งแต่มีสิทธิเลือกตั้ง และไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเป็นหน้าที่ของประชาชน ซึ่งบุคคลที่มีส่วนในการชี้แนะในการลงคะแนนเลือกตั้ง คือ เชื่อตัวเอง ส่วนใหญ่เลือก ส.ส. ที่สังกัดพรรคเพื่อไทย เหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. คือ เลือกพรรคและเลือกตัวบุคคล เหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. โดยคำนึงถึงตัวบุคคลเป็นสำคัญ คือ มีความรู้ความสามารถ/ผลงานชัดเจน ส่วนเหตุผลในการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. โดยคำนึงถึงพรรคการเมืองเป็นสำคัญ คือ ชอบหัวหน้าพรรค ส่วนใหญ่เคยลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครที่มีพฤติกรรมการซื้อเสียง เหตุผลในการลงคะแนนเลือกผู้สมัครที่มีพฤติกรรมซื้อเสียง คือ ชื่นชมเป็นการส่วนตัว ส่วนพฤติกรรมในการจูงใจให้ไปลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ แจกเงิน/แจกสิ่งของ ส่วนใหญ่คิดว่า ผู้มีอิทธิพลในชุมชนมีบทบาทต่อการไปออกเสียงเลือกตั้ง เคยได้รับเงินหรือสิ่งของเพื่อเป็นการเปลี่ยนความคิดหรือตัดสินใจลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัคร และเคยได้รับความช่วยเหลือจากหัวหน้าคะแนนของผู้สมัคร ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคิดว่าการซื้อเสียงในชุมชน และแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส.ส. ที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับ คือ จาก วิทยุ/โทรทัศน์/รถประชาสัมพันธ์ ต่างๆ ซึ่งผลการศึกษาปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เช่น รับรู้จากโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งได้มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการเมืองเป็นประจำ จึงเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนโดยเฉพาะเพศชายมีความสนใจทางการเมือง ติดตามข่าวสาร และมีการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527 : 215-216) ระบุว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงนำให้ความสนใจพิจารณาศึกษา ได้แก่ ความนิยมที่มีต่อพรรคและผู้สมัคร ทักษะคติทางการเมือง กลุ่มหรือบุคคลที่ ผู้สมัครให้ความเคารพนับถือ อุปนิสัยทางการเมืองในอดีต อิทธิพลจากครอบครัว การรับรู้ทางการเมือง ค่านิยมหรืออุดมการณ์ทางการเมือง และปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมทางการเมือง อย่างไรก็ตามพึงพิจารณาว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีความเกี่ยวพันหรือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ฉะนั้น เมื่อปัจจัยหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป ก็จะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมอื่นๆ ต่อเนื่องกันไป ในทางตรงกันข้าม เมื่ออิทธิพลของพฤติกรรมหนึ่งซึ่งมีน้ำหนักเบาบาง ก็จะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมตัวอื่นให้มีอิทธิพลน้อยลงหรือมากขึ้นแล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตามอัตราการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยเป็นไปอย่างรวดเร็วเหมือนสังคมปฏิวัติ โดยสรุปแบบแผนของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงข้างต้นเป็นการแจกแจงน้ำหนักของความเกี่ยวพันระหว่างพฤติกรรมหลักด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความรู้สึกทางการเมือง

2. จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในทุกข้อ ได้แก่ รายได้ต่อเดือน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 5,000-15,000 บาท จะไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งในทุกๆ ครั้ง ซึ่งเหตุผลส่วนใหญ่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะเป็นหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ระบุไว้ว่าการเลือกตั้งนั้นเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทย บุคคลใดถ้าไม่

ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้จะต้องเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้คนไทยทุกคนที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของทุกปี ที่มีการเลือกตั้ง ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องไปเลือกตั้ง เมื่อกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ แล้วผู้ใดไม่ไปเลือกตั้งตามหน้าที่ และไม่แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะต้องเสียสิทธิทางการเมือง 3 ประการ และตรงกับแนวคิดของ รุสโซ ที่กล่าวว่า ประชาชนทุกคนมีสิทธิและหน้าที่เพื่อเป็นการแสดงออกเพื่อเลือกผู้ปกครองประเทศ ซึ่งเป็นอำนาจอธิปไตยของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธชาติ เชื้อไทย (2547 : 58) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2546 พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่ง ได้แก่ รายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจากผู้มีฐานะเศรษฐกิจหรือมีรายได้ดี จะมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากชีวิตความเป็นอยู่ไม่เดือดร้อน ไม่ต้องดิ้นรนต่อสู้ แต่จะสนใจการเมือง หัวหน้าพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมืองมากกว่าและสอดคล้องกับการศึกษาของ จุฬาทิพย์ สุรังสรรค์ (2528 : 127) ที่ได้ศึกษาแบบแผนพฤติกรรมการเลือกตั้งในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์กับแบบแผนการไปใช้สิทธิเลือกตั้งดังนี้

2.1 ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลางขึ้นไป มีการศึกษาสูงอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาว (20-30 ปี) จนถึงวัยกลางคน (30-40 ปี) มีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงโดยสำนึกของตนเองมากกว่าการถูกระดม แต่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้ช้า และมีความแน่นอนในการตัดสินใจน้อยกว่าผู้มีวัยสูงอายุ

2.2 ผู้ไปใช้สิทธิในทุกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมให้ความสำคัญกับตัวผู้สมัครและนโยบายมากกว่าพรรคการเมือง

2.3 ผู้ที่ให้ความสำคัญในชื่อเสียงของพรรค และความนิยมต่อหัวหน้าพรรคสามารถตัดสินใจเลือกผู้สมัคร ได้เร็วกว่าผู้ที่สนใจในประเด็นอื่นๆ

2.4 มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเลือกตั้งของชาวกรุงเทพ จากการที่เคยเลือกโดยคำนึงถึงพรรคและนโยบายของพรรคมาเป็นการคำนึงถึงผู้สมัครมากกว่าพรรค

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทยและมีการพิจารณาการลงคะแนนเสียงผู้สมัครโดยตัดสินใจด้วยตนเองแต่มีบางส่วนที่มีพฤติกรรมเลือกผู้สมัครที่มีพฤติกรรมการซื้อเสียง โดยให้เหตุผลว่ามีความนิยมชมชอบเป็นการส่วนตัว ต้องการตอบแทนบุญคุณที่ผู้สมัครเคยทำประโยชน์ให้ จึงทำให้การซื้อเสียงยังมีอยู่ จึงควรมีการกระตุ้นให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งคิดถึงส่วนรวมให้มากขึ้น ควรเพิ่มมาตรการหรือบทลงโทษที่รุนแรงแก่ผู้สมัครที่มีพฤติกรรมการซื้อเสียง ควรมีหน่วยงานของราชการออกมาอธิบายผลของการที่ผู้สมัครที่มีพฤติกรรมการซื้อเสียงจะมีผลเสียเกิดขึ้นอย่างไรในอนาคต เพราะสังคมไทยส่วนใหญ่ยังยึดถือระบบอุปถัมภ์อยู่ มีค่านิยมที่เกรงกลัวต่อบาป-บุญ ตามวัฒนธรรมความเป็นอยู่

1.2 การที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้สมัครที่มีพฤติกรรมการซื้อเสียงเพราะประชาชนส่วนใหญ่อาจเป็นผู้มีรายได้น้อย ถือว่าเงินมีความจำเป็นสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน หรืออาจเป็นเพราะผู้สมัครมีพฤติกรรมการซื้อเสียงในการเลือกตั้งทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ จึงทำให้ประชาชนเข้าใจว่าการซื้อเสียงเป็นเรื่องปกติไปแล้ว ควรมีการช่วยเหลือให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เป็นของตนเอง เช่นการรวมกลุ่มแม่บ้าน การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีหน่วยงานราชการมาให้คำแนะนำและช่วยเหลือเกี่ยวกับอาชีพ

1.3 อิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงก็คือตัดสินใจด้วยตัวเองมากกว่าการตัดสินใจตามผู้นำท้องถิ่น ซึ่งลักษณะดังกล่าว ผู้สมัครจึงจะต้องเข้าถึงตัวแทนชุมชน หรือผู้นำชุมชนให้ได้ เพื่อที่เขาเหล่านั้นจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะชี้แนะให้เลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

1.4 ผู้นำท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในท้องถิ่นควรมีจิตสำนึกที่จะเป็นตัวแทน หรือผู้นำที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ประชาชนได้รับทราบ

1.5 สร้างจิตสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้กับประชาชนหลายๆ

1.6 แหล่งของสื่อที่ทราบถึงข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง มักจะทราบจากป้ายโฆษณา/ใบปลิวของผู้สมัครหรือพรรคการเมือง โทรทัศน์ ผู้นำชุมชน ตัวแทนของท้องถิ่น ตามลำดับ ซึ่งผลชี้ให้เห็นว่า ป้ายโฆษณาของพรรคหรือใบปลิว ก็เป็นจุดสนใจเป็นอย่างมากเพราะฉะนั้นจึงควรมีป้ายโฆษณา ที่เสนอนโยบายที่ครบถ้วนเพื่อประชาชนจะได้ใช้เป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยองค์ประกอบในการเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้สมัคร หัวคะแนน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยแยกวิจัย โดยเฉพาะ เพื่อที่จะได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาในช่วงที่มีการเลือกตั้งทั้งในการเลือกตั้งท้องถิ่นหรือเลือกตั้งระดับประเทศ

2.3 ควรมีการศึกษาการวิจัยในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้ง เพื่อจะได้ผลการวิจัยที่จะได้นำไปวิเคราะห์และกำหนดเป็นแนวทางได้ละเอียดยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อระบบการเลือกตั้งทั้งกระบวนการ เช่น ช่วงเวลาในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง สื่อ อุปกรณ์ วิธีการในการในการหาเสียงเลือกตั้ง

2.5 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อพรรคการเมือง และนโยบายพรรคการเมือง ควบคู่กันไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครพนม, สำนักงาน. ข้อมูลจำนวนหน่วยเลือกตั้งและจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครพนม ในการเลือกตั้งวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554, 2554.

จุมพล นิมพานิช. กลุ่มผลประโยชน์กับการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545.

เจนจิรา พระบาง. พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ รศ.ม. (การเมืองการปกครอง) : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.

ชาญวิทย์ อินทร์ฐานะ. พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 6 มกราคม 2544 : กรณีศึกษาเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ รศ.ม. (การเมืองและการปกครอง) : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

ดลฤดี วรรณสุทธะ. พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 ในพื้นที่อำเภอคูขุม จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์) : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.

- ทรงเกียรติ บัวพา. พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา อำเภอมำมาลัย จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา) : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2549.
- นคร อรุณเจริญรัตน์. การเลือกตั้งนายกเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2547. ภาคนิพนธ์ รศ.ม. (เศรษฐศาสตร์ การเมืองและบริหารจัดการ) มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.
- นิวัฒน์ รุ่งสาคร. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอบางสะพานน้อยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 128 ตอนที่ 36 ก. พฤษภาคม 2554.
- พิทยา เศรษฐพิทยากุล. กระบวนการและพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528. สารานิพนธ์ รศ.ม.(การปกครอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- รักฎา บรรเทิงสุข. พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของผู้มีอายุ 18-19 ปี ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 2 กรกฎาคม 2538 : กรณีศึกษาอำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ รศ.ม. : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2555.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก. หน้า 20 สิงหาคม 2550.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2554.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 128 ตอนที่ 13 ก. หน้า 1-6 มีนาคม 2554.
- วีรพล แก้วสุภา. รายได้ของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รศ.ม.(การเมืองการปกครอง) : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.
- ศุชัยวุธ ชาวสวนกล้วย. การศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตดินแดง. ปัญหาพิเศษ รป.ม. (นโยบายสาธารณะ) : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2546.
- สุภัทร จงใจ. ปัจจัยจูงใจในการเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะการเลือกตั้ง ของอำเภอปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2542. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์) : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.
- สุวัฒน์ ศรีพงษ์สุวรรณ. ความคิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาวุฒิสภาศึกษากรณีประชาชนในเขตบางนา กรุงเทพมหานคร ในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2543. วิทยานิพนธ์ รศ.ม. (รัฐศาสตร์) : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.